(Nro. 194.)

GAZETA LWOWSKA.

W Piątek Nro. 99. 25. Sierpnia 1820.

Wiadomości kraiowe.

Ze Lwowa. — C. K. Rząd kraiowy podał do umieszczenia:

Na uposażenie szkoły zaprowadzoney w Prusach, włości położoney w Cyrkule Lwowskim, poczyniono składki następuiące:

Dominium Prusy przeznaczyło 16 ZR. w mon. konw. i 5 korcy zboża; Dominium Pikułowice i Zydatycze 15 ZR. w mon. konw. i 5 korcy zboża; Proboszcz w Prusach Obrządku Łacińskiego JX. Wiktor Tarnawski 50 ZR. iako prowizyie, które pobiera od kapitału, należącego do kościoła w Prusach; oprócz tego przyiął na siebie koszta w gotowiźnie do wystawienia szkoły potrzebne. Gmina Prusach ofiarowała 125 ZR. w monecie brzęczącey. Gmina Obrządku Łacińskiego w Zydatyczach 50 ZR. i Gmina Obrz. Łac. w Pikułowicach 3 korce zboża. — Rząd kraiowy podaie z zadowolnieniem do publiczney wiadomości te powszechnie użyteczne ofiary.

Wiadomości zagraniczne.

Hiszpaniia.

Na posiedzeniu Stanów (*Cortes*) z d. 20. Lipca rozpoczęły się rozprawy nad wnioskiem P. Solano, podług którego oświadczyćby należało, iż z powodu zuchwałości nieprzyiacioł systematu konstytucyynego i ze względu wypadków w Kadyxie i w Sarragossie tudzież, że wielu Biskupów, mianowicie Biskup Oryhulski zabrania ogłaszać Konstytucyi z Ambony, Naród znayduie się w położeniu oznaczonem artykułem 308 Konstytucyi, podług którego zawarte w Konstytucyi przepisy względem uwięzienia oskarżonego zawieszone i w sprawie tylko te formalności zachowane bydź maią, które są nieodzownie potrzebnę ku obronie oskarżonego. — Minister spraw Wewnętrznych zabrał głos i rzekł: gdyby nawet powątpiwano o talentach Ministrów, to przecież gorliwość ich, czyste zamiary i miłość ku Oyczyznie wszelkie usuwaią podeyrzenia. Rząd czuwa podług brzmienia Konstytucyi nawet i nad przedmiotami wymienionymi przez Deputowanego Solano; względem tych przedmiotów postępuia w sposobie prawnym, czemu przez obcy wpływ przeszkadzać nie należy. — Hrabia Torreno był zdania Ministra i sądził, że nadzwyczayny i przeciwny Konstytucyi środek iest równię niebezpieczny tak dla przyiacioł iak i nieprzyiacoł Konstytucyi, ponieważ iest dowolną bronią, którey wzaiemnie tak przeciwko iednemu iak i drugiemu użyć można. Nadto nieukontentowanych tak iest mało, siły ich są tak słabe, iż niewarto naymnieyszey na nich zwracać uwagi. — Minister spraw Wewnętrznych zwrócił ieszcze uwagę względem tegoż przedmiotu, że ieżeli Biskup Orihulski nie usłuchał rozkazów Króla utraci swoie mieysce. — Minister Woyny oświadczył, iż badanie woyskowe krwawych wypadków w Kadyxie tylko przez wielką liczbę i oddalenie świadków iednego od drugiego dotąd zwleczone było. — Wniosek Deputowanego Solano odrzucono iednomyślnie.

Na posiedzeniu Stanów (*Cortes*) z d. 21. Lipca oznaymił Minister spraw Wewnętrznych, iż tak zwana Junta Apostolska w Galicyi wymierzona przeciwko Konstytucyi iest rozwiązaną a członki iey uszły do Portugalii. Sposób myślenia mieszkańców Galicyi w ogólności iest dobry i gwardyie narodowe idą w zawody z woyskiem ku utrzymaniu porządku publicznego. — Jeden z Członków przełożył nadanie Królowi przydomku „Konstytucyyny“ wniosek ten przyięto. — Daley przełożono, aby założono zdrowsze więzienia i lepiey się z więzniami obchodzono. — Podług innego wniosku maią bydź zaprowadzone Sądy przysięgłych. — Wielu innych Członków żądało, aby odtąd zniesione były dziesięciny kościelne. — Wszystkie te wnioski odesłano do Kommissyy właściwych.

Na posiedzeniu z d. 23. Deputowany Sancho, Pułkownik korpusu Inżynierów, Członek rozwiązaney niedawno środkowey rządzącey

)(

Junty uczynił wniosek, iż ze względu: na powtórzone żądanie Duchowieństwa Zakonnego, potrzeby kraiu, stan woyska, aby kray iał się w potrzebie do dóbr kościelnych i Stany następuiące uchwaliły prawa: 1.) Wszystko Duchowieństwo Zakonne ma na przyszłość zostawać pod zarządem swoich Biskupów dyecezalnych. 2.) Tylko ci Opaci potwierdzeni będą, którzy wybrani zostali na przełożonych klasztoru przez zgromadzenia Zakonne i zarządzaią Zakonami podług statutów. 3.) Żaden nowy klasztor nie ma iuż bydź zaprowadzony, suknia zakonna rozdawaną i żadne obowiązki na szluby klasztorne przyymowane. 4.) Każdy, który żądać będzie, może wystąpić z klasztoru i dana mu bydź powinna pensyia dożywotnia. 5.) W każdym mieście nie ma bydź więcey iak ieden klasztor z każdego Zakonu. 6.) Klasztor nie maiący więcey iak 12 członków powinien bydź złączony z naybliższym tegoż Zakonu. 7.) Zakonnicy z iałmużny żyiący nie maią więcey żebrać. 8.) Dobra Duchowieństwa zakonnego uznane bydź maią za dobra Narodowe. 9.) Stany (*Cortes*) maią z części tych dóbr, którą przeznaczą czerpać nagrody dla żołnierzy, którzy uskutecznili powstanie dla zaprowadzenia Konstytucyi. — 10.) Wszystkie zaś inne dobra obrocone będą na zapłacenie pożyczek kraiowych maiacych się zaciągnąć. 11. 15.) obeymuią: że Stany (*Cortes*) przeznaczą potrzebne summy na dożywotne utrzymanie tych Duchownych zakonnych, którzy zostaną w klasztorach, tych, którzy zechcą wystąpić (dopiki nie otrzymaią innego przeznaczenia lub prebendy) iako też Opatów, którzy w klasztorze lub za tymi żyć będą. 16. do 20.) zawieraią sposób podawania prośb Duchownych klasztornych do urzędów o sekularyzacyie i dożywotnią pensyię i t. d. 21.) Arcybiskupi i Biskupi nie maią nikogo wyświęcać na Xiędza dopóki w ich Dyiecezyiach będą Duchowni klasztorni zdolni do pełnienia obowiązków kościelnych. 22.) Zakonnice będą odtąd pod zarządem Biskupów. 23.) Dobra Zakonnic ogłoszone będą za dobra Narodowe i każdey przeznaczona będzie pensyia dożywotnia, którey używać będzie w klasztorze lub za tym. 24.) Każdy, któryby się opierał temu prawu, wygnany zostanie z kraiu i pomimo tego dotkną go kary wymierzone stosownie do stopnia iego przewinienia. — Wniosek ten odesłany został do Kommissyi.

Sprzecznie z zapewnieniem Ministra spraw Wewnętrznych udzielonego pod d. 21. Lipca, że tak zwana Junta Apostolska w Gallicyi wymierzona przeciwko Konstytucyi rozwiązana i że niepokoie zupełnie uśmierzone zostały; list z Santiago Stolicy Gallicyi datowany pod dnia 22. Lipca a umieszczony w Gazecie Francyi z d. 5. b. m. zawiera co następuie:

„W tey oto chwili otoczeni iesteśmy woyną, przeciwrewolucyia wybuchła z wielką siłą. Tak nazwana Junta Apostolska osiadła nad brzegiem rzeki Minho dzielącey Gallicyią od Portugalii. Wszystkie znakomite osoby, które z powodu prześladowań zrządzonych przez skutki rewolucyyne uszły do Portugalii spieszą ze wszystkich stron dla złączenia się z Juntą. Xiąże Infantado chciał dnia wczorayszego przebydź Minho dla stawienia się na czele powstańców. Trzy tysiące włościan uzbroionych wyruszyło dnia dzisieyszego rano przeciwko Orenso z kąd uszły władze konstytucyyne, inny korpus powstańców ciągnie przeciwko Korunnie i osadził połwysep S. Adrian. Co chwila oczekuiemy ich przed naszemi bramami. Mówią, iż Junta Apostolska założyła swoię siedzibę w Tuy. Okrzyk woienny tego woyska iest: Bog i Król! a ich zamiar wyrzeczony: utrzymanie dawnych wolności Monarchii Hiszpańskiey. Uważano, że wszyscy chłopi opatrzeni są w broń Angielską i przeięci są wielkim zapałem. Większa część pułku Gidów złączyła się z nimi w Riza."

Po odebraniu wiadomości o tych poruszeniach, Junta Korunny ogłosiła się za nieustaiącą i przedsięwzięła wszelkie przysposobienia woyskowe. Donoszą nam o maiącem nastąpić przybyciu Pułkownika Espinosy z batalionem Arragońskim, Kastylyyskim i batalionem marynarki, który stał w Muja. Arcybiskup nasz uwiedziony przepowiednią miał się natychmiast udadź do Korunny; w tey chwili słychać, że cały pułk Pontevedro po mocney utarczce nad rzeką Minho przeszedł do powstańców."

Przypisek. Właśnie rozchodzi się wiadomość, iż dnia wczorayszego po mocney utarczce batallion Burgos przymuszony był do ucieczki i że powstańcy weszli do Orenzo. Ostatnie doniesienie potrzebuie potwierdzenia. Zamieszanie, które tutay w tey chwili panuie nie pozwała zasiągnąć dostatecznych wiadomości. Tyle pewna, że nagle ściągnięta milicyia w Korunnie w liczbie 1000, wzbraniałą się walczyć przeciwko powstańcom i że Junta iest w wielkim pogrążeniu umysłów."

Do przełożeń uczynionych na ostatniem posiedzeniu należą ieszcze następuiące: Zaprowadzenie równey miary i wagi w całem

Królestwie. Zakaz wprowadzenia obcego zboża a wolny wywóz kraiowego; wystawienie w sali posiedzeń Stanów obok popiersi Daviza i Velarde poległych d. 2. Maia w Madrycie 1808 także i Jenerałów Lacy, Poliera i Alceveda; zastosowanie ksiąg praw cywilnych, karzących i handlowych do Konstytucyi.

Na posiedzeniu z d. 20. Lipca Kommissyia Edukacyyna zdała sprawę o złym stanie szkół w Królestwie i przełożyła, aby zaprowadzono uprzednie systemat, który istniał w roku 1814 i ustanowione zostały katedry prowizoryczne: prawa natury, prawa politycznego, Narodów i Konstytucyi. Nad pierwszymi 4 paragrafami zdania sprawy rozprawiano, a na wniosek Hrabiego Terreno uchwalono dodatek, aby Mnichom wolno było nowicyuszom ich dawać nauki po klasztorach.

Wielka Brytaniia i Irlandyia.

Stosownie do odstąpienia Pargi wyszły niedawno ważne urzędowe Akta z druku, których ogłoszenie nakazała Izba Niższa. Są one bardzo obszerne, aby z nich uczynić wyiątki. Dokumenta te są następuiące: 1) Memoryiał z d. 8. Stycznia 1820 podany Lordowi Bathurstowi przez Parganina nazwiskiem Maurogianni wraz z innemi dokumentami; 2) Odpis listu Sir Thomas Maitlanda pisanego do Lorda Bathursta datowanego w Korfu pod d. 25. Listopada 1819; 3) Wyiątek z listu pisanego z Korfu pod d. 25. Listopada przez Sir Thomasa Maitlanda z wielu allegatami; 4) Odpis listu tegoż Jenerała pisanego do Lorda Bathursta z allegatem dd. datowanego w Korfu pod d. 9. Grudnia 1819; i 5). Odpis listu Sir Thomas Maitlanda pisanego do Lorda Bathursta z d. 24. Marca 1820. Pierwszy z tych dokumentów może bydź uważany iako wykaz niby podawanych za żaleń i twierdzeń do praw ze strony Parganów, inne zaś iako obiasnienie i usprawiedliwienie postępowań ze strony Sir Thomasa Maitlanda czyli bardziey Rządu Angielskiego. Nayważnieyszym iest atoli we względzie historycznym i politycznym list z Korfu pod d. 24. Listopada, iest on bardzo długi i zapuszcza się w iasne rozpoznanie położenia Pargi od czasu iak wyspa ta była ieszcze posiadłością Wenecyianów do czasu odstąpienia iey przez Anglików W. Porcie. W pismie tym dowiedziono iest dostatecznie, iż gdy Parganie wezwali Angliią do dania im opieki, takowa nie była im daną przez poważanie i przychylność dla tego kraiu, lecz z powodu, aby grożące niebezpieczeństwo od siebie oddalić. Równie bez sprzecznie dowiedzionem iest, że tak rzetelność iako też polityka wymagała oddania tego mieysca W. Porcie. W odwołaniu się do sposobu w iakim następowało to ustąpienie i względem którego tyle mówiono, udzielamy zakończenie listu Sir Thomas Maitlanda. „Względem odstąpienia P[illegible]gi twierdzę i dopóki przez inne wypadki oprócz tych iakie zaszły nie przekonam się, twierdzić będą, że sposób iakim zapewnione zostało wynagrodzenie mieszkańcom tego Państwa za istotną wartość posiadłości opuszczoną przez nich, w krótkim przeciągu czasu 4 miesęcy, w którym wszystkie ich rozmaite i zawikłane spory i prawa uspokoiono, stawia nadzwyczayne dowody sprawiedliwości, liberalizmu W. Brytanii i zasad, podług których zwykła działać; daie oraz świetny przykład służący za naukę innym Narodom, iak wielkie należy mieć względy dla tych, którzy prywatne ponoszą szkody w ten czas, kiedy nieodzowne stosunki polityki rzucaią ich na szalę, na którey spokoyność, szczęście i pomyślność świata odważoną i ostatecznie iest rozstrzygnioną.“

Podczas ostatniey woyny Ziednoczonych Stanów z Angliią, wypłynął okręt Patryiot z Charlewstonu w Karolinie do Nowego Yorku. Na pokładzie tego okrętu była małżonka Gubernatora Alstona córka Wice-Prezydenta Burr. Ponieważ o tym okręcie żadney nie miano wiadomości sądzono, iż się rozbił. Niedawno dway winowaycy osądzeni za rozboie morskie w Nowym Orleanie zeznali, iż służyli na okręcie Patryiot i z innym ludem okrętowym zamknęli Kapitana i podróżnych w obwodzie okrętu, że zabrali pieniądze szczególniey P. Alston i udali się na czołnie do lądu, przedziurawiwszy wprzód okręt, który zatopili z zamkniętemi osobami.

Francyia.

Pod tytułem: „Towarzystwo do ożywienia przemysłu Narodowego“ podaie Monitor o postępie kamiennych drukarni następuiącą wiadomość: Sztuka ta, od nieiakiego czasu czyni znaczne postępy pod styrem swoiego wynalazcy osiadłego w Paryżu P. Sennefelder. Artysta ten płodny w wynalazki, zrobił teraz tablice, które posmarowane materyią glinianą wapnistą (*argilo-calcaire*) zastępuią kamienie i służyć mogą za płyty do sztychowania lub znaczenia, podobne do kamieni litograficznych lub blach miedzianych. Sztuce tey daie ón nazwisko Papirografiia i względem tego nowego wynalazku wydał dzieło pod tytułem „Zbior Papiro-

graficzny." Kommissyia towarzystwa dla ożywienia przemysłu Narodowego, w obecności którey rozmaite czynił doświadczenia swoiego wynalazku uznała, że te litograficzne tablice nie tylko zdolne są do zastąpienia kamieni, ale w niektórych nawet względach lepsze są od kamieni; są one elastycznieysze, lepiey przyymuią wytłoczenie kompozycyi, łatwiey można zetrzec pierwszy exemplarz a nawet dalsze krótne daią się łatwo i dobrze zrobić. Tym nowym postępem P. Sennefeldra uzyskano śródek łatwieyszy i z mnieyszemi kosztami iak dotąd, pomnażać: rysunki, ryciny, noty i rzeczy pisane i drukowane. Kommissyia po otrzymaney wiadomości o tym postępie cofnęła przyrzeczoną nagrodę za odkrycie sztucznych litograficznych kamieni, w mieyscu tey, postanowiła wybić kazać złoty medal na część i w nagrodę P. Sennefeldrowi. Który ażeby wynalazek ten upowszechnić i uczynnić go użytecznieyszym w każdym celu, pracuie teraz w małych prassach kieszonkowych, za pomocą których podług upodobania można uczynić sto i więcey doświadczeń kompozycyi iakiey kto chce. — Poseł Perski przed od iazdem swoim był obecny wielu doświadczeniom w teyże Kommissyi i proszony, ażeby cokolwiek napisał na papierze; uczynił on to w iężyku Arabskim co po przełożeniu znaczy: Mirza Aboul Hassan Khan Poseł nadzwyczayny wysokiego Dworu Perskiego, bawiący teraz w bardzo przyiemnem mieście Paryżu odwiedził na d. 24. Maia 1820 podług Chrześciiańskiego wyrachowania Drukarnią papirograficzną wynalezioną we Francyi, podaiącą więcey ułatwienia do wytłoczenia nad inne drukarnie. Wszystko razem co dotąd widziałem w Paryżu tak we względzie klimatu iak też co się dotycze przedmiotów sztuk przechodzi wszystko co kolwiek w tey mierzze widziałem w innych kraiach świata.

Gazeta Francyi zawiera następuiące rzadkie wyrachowanie, będące nie iako także i z iedney strony ważnem: „W Paryżu trawią codziennie 704,500 funtów chleba, i mięsa różnego rodzaiu 184,512 funt. co wynosi około 4 uncyie na każdą osobę. Wina wychodzi 266760 miar (pintes) z tąd przypada na osobę więcey nieco iak trzecią część miary. Daley z pożywała w Paryżu na każdy rok 549,000 indyków, 250,000 kapłonów, 330,000 gęsi, 175,000 kaczek, 2,300,000 kur, 930,000 gołębi, 131,000 kuropatw, 177000 królików i 29,000 zaięcy; licząc do tego 71,000 wołów, 9000 krów, 85000 cielat, 340,000 baranków i 71,000 świń które biią, więc rocznie ginie 4,426,000 zwierząt dla wyżywienia mieszkańców Stolicy. — Do wychodowania tych zwierząt i wyżywienia potrzeba rocznie ornego gruntu około 2000 mil kwadratowych (*lieus*); ażeby dostarzyć żyta i innego potrzebnego zboża Paryżowi, potrzeba około 850 mil kraiu siewnego; 98 millionów miar wina, które rocznie wypiaią w Paryżu rosną w winnicach maiacych przestrzeni 100,000 morgów (*arpeus*). Z tego wyrachowania okazuie się, że ludność Paryża, wynosząca naywięcey 40 część całego Królestwa, trawi rocznie płody 15 części Francuzkiego kraiu, tak, że trzech mieszkańców Departamentu trudni się wyżywiniem Paryżanina. W rzeczy samey nagradzaią oni wieśniakom za to co od nich pożytecznego odbieraią, posyłaią im Dzienniki Mody. Stan ten rzeczy zdaie się bydź korzystny ponieważ się codziennie coraz więcey ustala; ludność Paryża powiększa się co rok o 600 osób. Jeżeli tak daley przybywać będzie ludność, więc w roku 1122 wszystkie grunuta i ziemia całey Francyi potrzebne będą do żywienia mieszkańców zyiących razem z sobą na powierzchni zaymuiącey około 7 kwadratowych mil!"

Królestwo Polskie.

Z Warszawy d. 19. Sierpnia. — Przybyła iuż do tuteyszey Stolicy część Dworu N. Pana, którego przyiazd przy końcu b. m. spodziewany.

Antonina Campi z domu Mikłasiewicz rodem z Lublina, pierwsza śpiewaczka Dworu J. C. K. Mci w Wiedniu, przybyła do tuteyszey Stolicy, i w przyszłą Środę ma dadź koncert. — Rozmaite gazety Niemieckie i Włoskie z uniesieniem o niey wspominały, i wiele tuteyszych osób, co słyszały Panią Campi w Wiedniu, wielkie pochwały oddaią iey wypracewanemu talentowi.

Rossyia.

Wczoray o godz. 8mey wieczorem przybył do Stolicy tuteyszey N. Cesarz, i był spotkany przez Władze cywilne i woyskowe; a lud tłumami zgromadzony napełniał powietrze radosnemi okrzykami. Tak prewadzony N. Pan do Kremla, spotkany tam był przez Jenerała Gubernatora tuteyszego, a u weyścia do katedry S. Zofii powitał Cesarza Jchci nayprzewilebnieyszy Serafin Metropolita Moskiewski. Wieczorem cało miasto oświecono. Dziś z rana Cesarz Jchść iest na popisach woyskowych; na obiedzie będzie miał rozmaite tak cywilne iak i woyskowe znakomite osoby, a wieczorem zaszczyci obecnością swoią bal szlachecki.

Redakcyia F. Krattera. — Drukiem J. Pillera.